

Remissvar

Datum
2026-09-23

Ert datum
2026-05-28

Socialdepartementet

Dnr
2026-00801

Er beteckning
S2026/01107

Handläggare
Anna-Karin Gustafsson

Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan – Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist (SOU 2026:22)

Statskontoret lämnar synpunkter utifrån vår kompetens inom styrning och organisering av offentlig verksamhet. Förslagen i delbetänkandet ligger delvis utanför Statskontorets kompetensområde. Vi bedömer dock att utredningens inriktning, dvs. att stärka den nationella förmågan att hantera allvarlig läkemedelsbrist genom tydligare mandat för tvingande åtgärder och en nationell inköpsfunktion, i huvudsak är väl motiverad.

I detta remissvar redogör Statskontoret för aspekter som enligt vår bedömning bör beaktas i den fortsatta beredningen av ärendet.

De berörda myndigheterna behöver utveckla rutiner för samverkan och samråd och tydliggöra sina interna beslutsordningar

Myndigheterna som föreslås få nya uppgifter har ett eget ansvar och utrymme att besluta om intern organisering och beslutsordning, men Statskontoret vill samtidigt peka på några aspekter som bör beaktas av myndigheterna i det arbetet.

Statskontoret delar utredningens bedömning att samverkan behöver formaliseras och att Läkemedelsverket behöver ta fram tydliga rutiner för arbetssättet i samverkansstrukturen, i dialog med berörda aktörer. Vi vill särskilt understryka att rutinerna behöver ge ett praktiskt stöd i skarpa lägen. Utöver tydlig roll- och ansvarsfördelning samt klargjort mandat för de deltagande aktörerna bör Läkemedelsverket i rutinen även beskriva arbetssätten för att enas om åtgärder, på vilka grunder prioriteringar görs, samt hur beslut, avvägningar och lägesbilder dokumenteras och kommuniceras på ett enhetligt sätt. Detta är särskilt viktigt eftersom åtgärderna kommer bli aktuella förhållandevis sällan och de medverkande aktörerna kommer skilja sig åt från fall till fall. Detta samtidigt som ärendena behöver hanteras skyndsamt.

Rutinerna för samverkan behöver också speglas i respektive aktörers interna beslutsordning. Utredningen utvecklar inte närmare hur berörda aktörers interna beslutsordningar bör utformas i relation till samverkansstrukturen. Statskontoret vill därför understryka vikten av att berörda myndigheter tydliggör interna besluts- och beredningsvägarna på ett sätt som säkerställer rättssäker och effektiv hantering. Vi anser även att de centrala aktörernas interna beslutsordningar bör följas upp.

Utredningen föreslår även att inköpscentralen vid Socialstyrelsen, som en del i utredningen av det faktiska behovet, ska samråda med regionerna eller andra berörda myndigheter innan avtal ingås om inköp eller annat säkerställande av tillgång till läkemedel för nationella behov. Hur dessa samråd ska gå till framgår inte av utredningen. Statskontoret bedömer därför att Socialstyrelsen tidigt behöver ta fram tydliga rutiner för samråd som klargör roller, mandat, arbetssätt, krav på underlag och former för dokumentation.

Förbered för uppföljning

Statskontoret delar utredningens bedömning att tvingande åtgärder och nationella inköp är sällanhändelseförmågor i normalläge. Det innebär att uppföljning och lärande behöver byggas in från start för att säkerställa att förmågorna upprätthålls och utvecklas över tid.

Statskontoret vill därför uppmuntra att de centrala aktörerna tidigt förbereder för uppföljning. Läkemedelsverket och Socialstyrelsen i synnerhet behöver förbereda för att arbetet i samverkansstrukturen respektive inköpscentralen kan följas upp på ett meningsfullt sätt, exempelvis genom en plan för hur samverkansunderlag ska dokumenteras. Vi delar också utredningens bedömning att både samverkansstrukturen och inköpscentralen bör utvärderas på några års sikt, bl.a. med fokus på effektivitet och ändamålsenlighet, för att pröva om det finns skäl att justera uppdrag eller omfattning.

Anslagsbehov och finansiering av inköpscentralen bör ses över

Utredningen bedömer att Socialstyrelsen behöver ett utökat anslag om 6 miljoner kronor för att etablera inköpscentralen och därefter 6,5 miljoner kronor per år för löpande förvaltning. Statskontoret noterar att utredningen inte närmare beskriver hur anslagshöjningen ska hanteras i statsbudgeten, exempelvis om den förutsätter omprioriteringar eller om den bedöms kunna rymmas inom befintliga ramar på annat sätt.

Utredningen anger att inköpscentralen behöver en liten men kvalificerad organisation, exempelvis med kompetens inom farmaci, upphandling, juridik, ekonomi och systemadministration, samtidigt som Socialstyrelsen redan har erfarenhet av nationella inköp och i dag har uppdrag att köpa in läkemedel till statliga beredskapslager. Statskontoret anser därför att Socialstyrelsen inför den fortsatta beredningen bör redovisa följande för regeringen:

- i vilken utsträckning relevanta kompetenser och funktioner redan finns inom Socialstyrelsen, och
- om och hur delar av personalbehovet kan tillgodoses genom omprioritering av befintliga resurser i organisationen.

Om omprioritering inte är möjlig bör regeringen undersöka om förslaget kan finansieras genom motsvarande besparing i andra delar av offentlig verksamhet.

I detta ärende har avdelningschef Peter Kvist beslutat. Utredare Anna-Karin Gustafsson har varit föredragande. I beredningen har också enhetschef Gabriel Brandström och utredare Hanna André deltagit.

Datum:

.....
Beslutande
Peter Kvist
Namnförtydligande

.....
Föredragande
Anna-Karin Gustafsson
Namnförtydligande

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.